

Factors Influencing Coordination Dynamics in Disaster Response: Governance Insights from the 2023 Kahramanmaraş Earthquakes

Melike Camurcu ¹ , Vildan Oral ² , Ekrem Cengiz ¹

¹ Gumushane University, Graduate Education Institute, Department of Disaster Management, 29100 Gümüşhane, Türkiye

² Erzurum Technical University, Faculty of Health Science, Department of Emergency Aid and Disaster Management, 25050 Erzurum, Türkiye

Keywords

Disaster, Earthquake, Coordination, Response

Highlights

- * Factors affecting institutional and operational coordination in disaster response
- * Key failures in communication, logistics, and managerial decision-making in disaster response
- * Governance-focused insights to strengthen multi-agency coordination in future large-scale disasters

Aim

This study evaluates factors affecting coordination during the 2023 Kahramanmaraş earthquakes

Location

--

Methods

The study is based on data collection from expert participants working at the disaster coordination center using qualitative research methods

Results

Thematic analysis was used in the analysis of interview data, and coordination problems were identified as arising from seven main themes

Supporting Institutions

The authors declared that this study has used no support data from other institutions

Financial Disclosure:

The authors declared that this study has received no financial support

Peer-review

Externally peer-reviewed

Conflict of Interest:

The authors have no conflicts of interest to declare

Manuscript

Research Article

Received: 23.07.2025

Revised: 27.10.2025

Accepted: 30.10.2025

Printed: 17.12.2025

DOI

10.46464/tdad.1748702

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International Non-Commercial License

Corresponding Author

Vildan Oral

Email: vildan.oral@erzurum.edu.tr

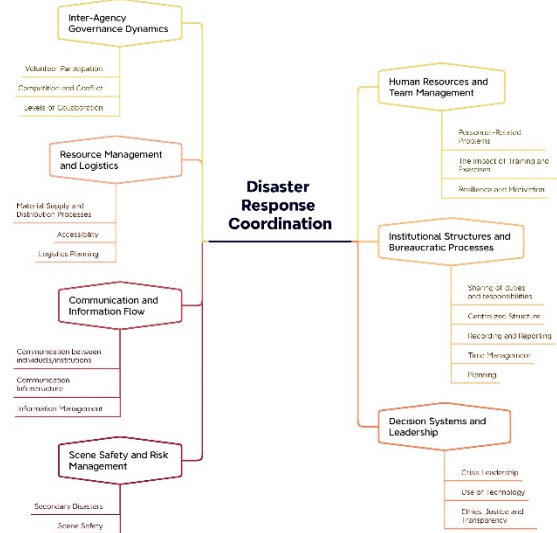

Figure
Themes Affecting Disaster Response Coordination

How to cite:

Camurcu M., Oral V., Cengiz E., 2025. Factors Influencing Coordination Dynamics in Disaster Response: Governance Insights from the 2023 Kahramanmaraş Earthquakes, Turk Deprem Arastirma Dergisi 7(Special Issue-Economic and Administrative Analysis of February 6, 2023 Earthquakes), 30-44, DOI:10.46464/tdad.1748702.

Afet Müdahalesinde Koordinasyon Dinamiklerini Etkileyen Faktörler: 2023 Kahramanmaraş Depremlerinden Yönetişim Çıkarımları

Melike Çamurcu ¹ , Vildan Oral ² , Ekrem Cengiz ¹

¹ Gümüşhane Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Afet Yönetimi Anabilim Dalı, 29100 Gümüşhane, Türkiye
² Erzurum Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, 25050 Erzurum, Türkiye

ÖZET

Türkiye'de 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası çok aktörlü ve sektörlü müdahale yapıları devreye girmiş; bu durum, koordinasyon sağlanmasında ciddi zorluklar yaratmıştır. Bu doğrultuda mevcut çalışma ile afet müdahale süreçlerinde ekip içi ve ekipler arası koordinasyonu etkileyen etmenler ve koordinasyon faaliyetlerini olumsuz etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi ve iyileştirme önerilerinin sunulması amaçlanmaktadır. Çalışma, nitel araştırma yöntemi kullanılarak afet koordinasyon merkezinde görev almış uzman katılımcılardan veri toplanmasına dayanmaktadır. Görüşme verilerinin analizinde tematik analiz aşamaları takip edilmiş olup koordinasyon sorunlarının 7 ana tema kaynaklı ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Sonuçlar, merkeziyetçiliğin azaltılması, modüler eğitimler, yerel aktörlerin yetkilendirilmesi, yatay örgütlenme, yetki devri ve katılımcı yönetim modellerinin önemine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Afet, Deprem, Koordinasyon, Müdahale

Öne Çıkanlar

- * Afet müdahalesinde kurumsal ve operasyonel koordinasyonu etkileyen faktörler
- * Afet müdahalesinde iletişim, lojistik ve yönetsel karar alma süreçlerindeki temel aksaklıklar
- * Gelecekteki büyük ölçekli afetlerde çok kurumlu koordinasyonu güçlendirmek için yönetim odaklı içgörüler

Makale

Araştırma Makalesi

Geliş: 23.07.2025
Düzeltilme: 27.10.2025
Kabul: 30.10.2025
Basım: 17.12.2025

DOI

10.46464/tdad.1748702

Sorumlu yazar

Vildan Oral
E-posta:
vildan.oral@erzurum.edu.tr

Factors Influencing Coordination Dynamics in Disaster Response: Governance Insights from the 2023 Kahramanmaraş Earthquakes

Melike Camurcu ¹ , Vildan Oral ² , Ekrem Cengiz ¹

¹ Gumushane University, Graduate Education Institute, Department of Disaster Management, 29100 Gümüşhane, Türkiye
² Erzurum Technical University, Faculty of Health Science, Department of Emergency Aid and Disaster Management, 25050 Erzurum, Türkiye

ABSTRACT

Following the 2023 Kahramanmaraş-centered earthquakes in Türkiye, multi-actor and multi-sectoral response structures were implemented, creating significant challenges in coordination. Accordingly, the current study aims to assess the factors affecting intra- and inter-team coordination in disaster response processes, as well as the factors that negatively impact coordination activities, and to propose recommendations for improvement. The study is based on data collection from expert participants working at the disaster coordination center using qualitative research methods. Thematic analysis was used in the analysis of interview data, and coordination problems were identified as arising from seven main themes. The results highlight the importance of reducing centralization, modular training, empowering local actors, horizontal organization, delegation of authority, and participatory governance models.

Keywords

Disaster, Earthquake, Coordination, Response

Highlights

- * Factors affecting institutional and operational coordination in disaster response
- * Key failures in communication, logistics, and managerial decision-making in disaster response
- * Governance-focused insights to strengthen multi-agency coordination in future large-scale disasters

Manuscript

Research Article

Received: 23.07.2025
Revised: 27.10.2025
Accepted: 30.10.2025
Printed: 17.12.2025

DOI

10.46464/tdad.1748702

Corresponding Author

Vildan Oral
Email:
vildan.oral@erzurum.edu.tr

1. GİRİŞ

Afet yönetimi; risk tanımlama, kontrol, planlama, politika oluşturma ve eğitim gibi unsurları içeren, çok disiplinli ve kurumsal koordinasyonu zorunlu kılan bir süreçtir (Karaman Toprak 2016, Sarı ve Özer 2024). Bu çerçevede, afetin yarattığı olumsuz sonuçların iyileştirilmesinde örgütsel uyum ve stratejik iş birliği kritik öneme sahiptir. Çünkü afetlerin yol açtığı krizler, mevcut kaynakların ve altyapıların hızlı ve etkili biçimde seferber edilmesini gerektirmektedir. Nitekim, afetlerin yönetimi için belirli hizmetlerin tasarımı, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinde de sistematik bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır (Bahadori ve diğ. 2015). Ayrıca benimsenen sistemin hem operasyonel hem de yönetsel düzeyde etkin çalışabilmesi, kurumlar arası koordinasyonun başarısına da doğrudan bağlıdır. Bu noktada, geniş bir yelpazede ciddi sistem farklılıklarına sahip kuruluşları bir araya getirerek kurumlar arası eşgüdümü sağlamak afet yönetiminin kritik bir unsuru olarak öne çıkmaktadır (Ishiwatari 2021). Nitekim afet anlarında yaşanan belirsizlik durumları kaosa dönüşebilmektedir. Bu nedenle, kurumlar arası koordinasyon hem teknik hem de stratejik bir zorunluluktur. Nitekim birden fazla paydaşın eş zamanlı çaba göstermesinin kritik olduğu afet müdahalelerinde, koordinasyonun operasyonel başarıyı doğrudan etkilediği vurgulanmaktadır (Abbasi ve Kapucu 2016, Christensen ve Ma 2020). Ayrıca afet yönetiminde koordinasyon eksikliği hizmet tekrarı ve/veya kaynak israfının yanında uzun vadeli yeniden inşa süreçlerinin başarısızlığına da zemin hazırlamaktadır (Opdyke ve diğ. 2017). Bu tespitler, sahadaki uygulamalarda yaşanan güçlüklerin daha iyi anlaşılmasına ve öğrenilen dersler aracılığıyla yapılan hataların tekrarının önlenmesine yardımcı olmaktadır. Nitekim koordinasyon başarısını etkileyen faktörler arasında iletişim, bilgi paylaşımı, iş birliği ve yetki-sorumluluk dengesi ön plana çıkmaktadır (Tao ve Zhang 2020, Chuang ve Ho 2021, Malla ve diğ. 2021). Literatür incelendiğinde de afetlerde koordinasyon sorunlarına neden olan en yaygın problemlerin olay komuta sistemi, liderlik, kaynak yönetimi, iletişim ve sosyal medyanın kullanımıyla ilgili olduğu görülmektedir. Daha spesifik sorunlar ise belirsiz görevler, çoklu otorite, dil birliği eksikliği ve liderlik boşluğu olarak tanımlanmaktadır (Sarı ve Özer 2024). Bu tür sorunların özellikle hızlı karar almayı gerektiren kriz anlarında daha da belirginleştiği gözlemlendiğinden afet durumlarında koordinasyon süreçlerinin nasıl işlediğinin, ekip içi ve ekipler arası etkileşimi etkileyen faktörlerin ve olası engellerin kapsamlı biçimde analiz edilmesi önem arz etmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın temel amacı, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremlerin müdahale sürecinde karşılaşılan koordinasyon sorunlarını ortaya koymak ve zayıf yönlerin iyileştirilmesine yönelik uygulanabilir ve somut öneriler geliştirmek olarak belirlenmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Koordinasyon, birbiriyle ilişkili görevlerin bir araya gelerek oluşturduğu toplu etkileşim süreci olup, örgütlerin temel amaçlarından biridir (Okhuysen ve Bechky 2009). Temelde koordinasyon belirsizlik altında karar alma süreçlerinde katılım ve işbirliğini içeren bir senkronizasyon sağlamak anlamına gelmektedir. Nitekim Malone ve Crowston (1994)'ün "faaliyetler arasındaki bağımlılıkların yönetimi" şeklindeki tanımı, koordinasyonun dinamik ve çok katmanlı yapısını anlamak açısından önemlidir. Bu yaklaşım, karmaşık afet

ortamlarında kurumlar arası ilişkilerin ve bilgi akışının nasıl yönetildiğine odaklanmak açısından yol göstericidir. Dolayısıyla, güçlü sosyal etkileşimler olmadan etkin bir koordinasyon sağlanması zorlaşabilmektedir. Koordinasyon süreçlerindeki başarıların ve aksaklıkların analiz edilmesi, yalnızca geçmişe dönük bir değerlendirme sunmakla kalmayıp, aynı zamanda gelecekteki politika değişiklikleri, eğitim programları ve yönetim modelleri için önemli öğrenme fırsatları yaratmaktadır (Chuang ve Ho 2021). Bu bağlamda, büyük çaplı afetlerden elde edilen deneyimlerin dikkatle incelenmesi, koordinasyon mekanizmalarını etkileyen kritik parametrelerin belirlenmesine olanak tanımaktadır. Nitekim burada önemli olan sadece hangi sorunların yaşandığı değil, bu sorunların hangi yapısal ya da yönetsel zayıflıklarla ilişkilendirildiğidir. Örneğin, 2004 Hint Okyanusu Depremi ve Tsunamisi sonrasında yapılan değerlendirmelerde; zayıf koordinasyon, bilgi paylaşımındaki eksiklik, değerlendirme kapasitesinin düşüklüğü ve hazırlık eksikliği gibi yapısal sorunlar ön plana çıkmıştır (Telford ve Cosgrave 2007). Bu durum, yerel sistemlerin esneklikten yoksun olduğunu ve dışsal şoklara karşı direnç geliştiremediğini ortaya koymaktadır. Bu örnek, sadece operasyonel bir başarısızlığı değil, aynı zamanda yönetim mimarisindeki yetersizlikleri de açığa çıkarmaktadır. Benzer şekilde, 2008 Wenchuan Depremi sürecinde üst düzey yöneticiler arasında bilgi akışı sağlanabilmiş olmasına karşın, bu bilginin alt kademe operasyonel birimlere etkin biçimde aktarılmaması, koordinasyonun zayıflamasına yol açmıştır (Wang ve diğ. 2015). Buradan hareketle, sadece bilgiye sahip olmak değil, bu bilginin doğru zamanda, doğru aktörlerle paylaşılması da koordinasyon başarısında belirleyici olmaktadır. Bu noktada iletişim kanallarının çok seviyeli yapılara uyumlu hale getirilmesi gerektiği açıktır. Hu ve diğ. (2021), aynı olay çerçevesinde geleneksel Çin acil durum yönetim sisteminin katı "komuta ve kontrol" modeline dayandığını ve bu merkeziyetçi yapının yerel aktörlerin esnek hareket etmesini zorlaştırdığını vurgulamıştır. Bu değerlendirme, afet yönetiminde merkez-yerel dengesi ile esneklik arasındaki ilişkinin önemini gözler önüne sermektedir. Özellikle zaman baskısı altında alınan kararların yerel bilgiyle beslenmemesi, uygulamada ciddi gecikmelere ve koordinasyon boşluklarına neden olabilmektedir. Benzer zorluklar, 2010 Haiti Depremi'nde de yaşanmıştır. Net bir liderlik yapısının olmayışı, görev ve sorumluluk paylaşımındaki belirsizlik, bilgi akışının düzensizliği ve büyük uluslararası kuruluşların süreci tekelleştirmesi, yerel aktörlerin karar alma süreçlerinden dışlanmasına yol açmıştır (Nolte ve diğ. 2012). Bu örnekler, özellikle afet yönetiminde yerel kapasitenin dışlanmasının ve karar alma süreçlerine katılımın engellenmesinin ne denli olumsuz sonuçlar doğurabileceğine işaret etmektedir. Bu noktada koordinasyon kavramı, kamu yönetimi literatüründe 1990'lı yıllardan itibaren öne çıkan ve katılımı temel alan yönetim yaklaşımı ile yakından ilişkilidir. Yönetişim, geleneksel bürokratik yönetim anlayışından farklı olarak, kamusal politikaların belirlenmesinde çeşitli aktörler arasındaki sinerji, katılım ve işbirliğine dayalı bir model sunmaktadır (Doğan 2017). Afet yönetişimi ise, afet araştırmaları literatüründe ortaya çıkan ve risk yönetişimi ile çevre yönetişimiyle yakından ilişkili bir kavramdır ve toplumsal yönetişim sistemleri içinde yer alarak onlardan etkilenmektedir (Tierney 2012). Dolayısıyla afet yönetişimi, devlet kurumlarının yanı sıra yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve gönüllülerin de sürece dahil olduğu çok aktörlü bir yönetim modelini gerekli

kılmaktadır. Bu yaklaşım, şeffaflık, hesap verebilirlik, tutarlılık, katılımcılık ve etkililik ilkelerine dayanmaktadır (Yıldız 2024, Şentürk 2025). Bu özellikler, yalnızca afet müdahalesi sırasında değil, afet öncesi hazırlık ve afet sonrası iyileştirme süreçlerinde de yönetim kalitesinin temel göstergeleri olarak değerlendirilmektedir. Sonuç olarak afet yönetimi, klasik kriz yönetiminden farklı biçimde çok aktörün ve farklı düzeyde kurumların birlikte hareket etmesini öngörmektedir. Böylece afet yönetimi yalnızca idari bir uygulama olmaktan çıkarak, toplumun dayanıklılığını artıran ve sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle doğrudan ilişkili bir süreç haline gelmektedir. 2023 Kahramanmaraş depremleri özelinde ise, yapısal kırılganlıklarla yönetim sorunlarının kesiştiği bir tablo ortaya çıkmıştır. Hussain ve diğ. (2023), yoksulluk, yolsuzluk ve maruz kalma gibi sosyal kırılganlıkların, sismik hazırlık eksikliğiyle birleşerek afetin etkilerini derinleştirdiğini ifade etmektedir. Bu durum, yalnızca fiziksel yıkımı değil, aynı zamanda sistemsel eksiklikleri de gün yüzüne çıkarmıştır. Depremlerin ardından Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) çerçevesinde uluslararası destek gerekliliğini ifade eden “Seviye 4” afet durumu ilan edilmiştir. Aynı şekilde, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) de müdahale sürecini “Seviye 3 Acil Durum” olarak tanımlamıştır (Aydınbaş 2023). Bu gelişmeler, müdahale sürecinin çok aktörlü ve çok düzeyli bir yönetim yapısı içerisinde yürütüldüğünü göstermektedir. Fakat teoride güçlü görünen bu yapının, sahada iletişim, ulaşım, ekip sevki, bilgi aktarımı gibi temel unsurlarda yetersiz kaldığı gözlemlenmiştir. Ulusal düzeyde AFAD, UMKE, Kızılay, gönüllüler, STK’lar, Milli Savunma Bakanlığı, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı gibi pek çok kurum sürece aktif olarak katılmıştır (SBB 2023). Ancak, bu çok aktörlü yapının etkili çalışabilmesi için yalnızca fiziksel kaynakların değil; bilgi yönetimi, liderlik mekanizmaları, görev tanımları ve hızlı karar alma süreçlerinin de eşgüdüm içinde olması gerektiği açıktır. Nitekim sahada yaşanan iletişim aksaklıkları, ulaşım ve lojistikteki güçlükler, ekipman ve personel yetersizlikleri; koordinasyonun ne denli kırılgan bir yapıya sahip olduğunu bir kez daha göstermiştir (Demirbilek 2023, Yılmaz ve diğ. 2023). Bu örnekler, fiziksel kaynakların yanında iletişim, planlama, görev-sorumluluk ve karar süreçlerinin de afet koordinasyonu için hayati öneme sahip olduğunu gözler önüne sermektedir.

3. YÖNTEM

Çalışma, afet müdahalesinde koordinasyon süreçlerine dair deneyimleri ve sorun alanlarını derinlemesine anlamak amacıyla nitel araştırma yöntemi benimsenerek yürütülmüştür. Nitel araştırma temelde gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma türüdür (Aydın 2018). Nitel araştırma, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek 2013). Kısaca nitel araştırmalar, sayısal verilerden ziyade insanların deneyimlerini, algılarını ve anlam dünyalarını merkeze alan araştırma desenleridir. Bu yönüyle nitel yöntem, afet müdahalesi gibi çok aktörlü, dinamik ve belirsizlik içeren bir alanda katılımcıların yaşadıkları güçlükleri ve algıladıkları çözüm yollarını derinlemesine ortaya koyma

imkânı sunmaktadır. Çalışma tanımlayıcı nitelikte olup nitel araştırmalar için temel veri toplama yöntemlerinden olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış mülakatlarda görüşmeci, soruları önceden açık şekilde hazırlamakta; gerekirse görüşme sırasında soruları yeniden biçimlendirmektedir (Polat 2022). Böylelikle, hem belirlenen araştırma sorularına sistematik bir biçimde yanıt aranmış hem de katılımcıların beklenmedik ancak önemli gördükleri konuların ortaya çıkmasına olanak tanınmıştır. Afet müdahalesi gibi çok aktörlü bir süreçte bu esneklik, farklı paydaşların koordinasyona dair yaşadığı güçlüklerin, beklentilerin ve çözüm önerilerinin daha bütüncül şekilde anlaşılmasına katkı sağlamıştır.

3.1) Araştırmanın Amacı

Afet yönetimi hem risk hem de kriz yönetimi süreçlerinde çok paydaşlı bir yönetim stratejisine ihtiyaç duymaktadır. Özellikle zaman, insan gücü, ekipman ve diğer kaynaklara ilişkin kısıtlılıkların yoğun olduğu müdahale aşamasında çok aktörlü yapıların eşgüdümlü olarak çalışma yürütmesi önem arz etmektedir. Bu doğrultuda afet durumlarında koordinasyon süreçlerinin ne şekilde yürütüldüğü, ekip içi ve ekipler arası koordinasyonu etkileyen etmenler ve koordinasyon faaliyetlerini olumsuz etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda mevcut çalışma ile 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Pazarcık (Mw 7.7) ve Elbistan (Mw 7.6) merkezli depremlere (AFAD 2023) müdahale aşamasında koordinasyon süreçlerinde yaşanan sorunların araştırılması ve afet müdahale süreçlerinde koordinasyonun nasıl iyileştirilebileceğine dair somut öneriler sunulması amaçlanmış olup aşağıda belirtilen araştırma sorularına cevap aramak üzere tasarlanmıştır.

Araştırma Sorusu 1: 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerine müdahalede koordinasyon süreçlerini etkileyen faktörler nelerdir?

Araştırma Sorusu 2: 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerinde yaşanan koordinasyon sorunlarının çözümü için hangi stratejik iyileştirme önerileri geliştirilebilir?

3.2) Araştırmanın Katılımcıları

Çalışma kapsamında katılımcılar hem kartopu örnekleme hem de amaçlı örnekleme yoluyla seçilmiştir. Kartopu örnekleme, nitel sosyolojik araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntem, ulaşılması zor popülasyonlara ulaşmak ve sosyal bağlantılar aracılığıyla katılımı artırmak için etkili bir teknik olarak yaygın olarak kabul edilmektedir (Ting ve diğ. 2025). Amaçlı örnekleme ise, olasılık temelli olmayan örnekleme yaklaşımlarındandır. Amaçlı örnekleme, bilgi açısından zengin, belli ölçütleri karşılayan uzmanlarla çalışılmak istendiğinde tercih edilmektedir (Başaran 2024). Çalışma kapsamında katılımcı dahil etme kriteri; 2023 yılında Kahramanmaraş merkezli depremlerin akut döneminde afet koordinasyon merkezinde görev almış olmak şeklinde belirlenmiştir. Nitel araştırmalarda teorik doygunluğa ulaşmak için en az 12 görüşmenin yeterli olduğu belirtildiğinden (Guest ve diğ. 2006) 14 katılımcının çalışmaya dahil edilmesi yeterli görülmüştür. Çalışma kapsamında katılımcılar amaç, görüşmeler, çözümleme ve analiz süreçleri hakkında bilgilendirilmiş ve onamları alınmıştır. Bütün katılımcılara aynı sorular sorulmuş, veri kaybını önlemek adına katılımcıların izni alınarak görüşmelerde ses kaydı yapılmıştır. Katılımcılar

kimliklerinin anonim hale getirileceği ve gerçek isimlerinin yerine kısaltmalar (K1, K2, K3...) kullanılacağı konusunda bilgilendirilmiştir. Araştırmaya katılım sağlayan AFAD, Kızılay,

Emniyet, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, itfaiye personeli ve akademisyenlere ait demografik özellikler ayrıntılı olarak Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri
Table 1: Demographic Characteristics of Participants

Katılımcı Kodu	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Seviyesi	Mesleki Tecrübe	Müdahale İli	Mülakat Süresi
K1	30+	Kadın	Doktora Mezunu	6-10 yıl	Kahramanmaraş, Hatay	82 dk
K2	22-25	Kadın	Lisans Mezunu	1-5 yıl	Gaziantep	32 dk
K3	26-30	Erkek	Yüksek Lisans Mezunu	1-5 yıl	Kahramanmaraş, Gaziantep	50 dk
K4	26-30	Erkek	Lisans Mezunu	1-5 yıl	Gaziantep	45 dk
K5	22-25	Erkek	Lisans Mezunu	1-5 yıl	Gaziantep	36 dk
K6	26-30	Kadın	Yüksek Lisans Mezunu	1-5 yıl	Hatay, Gaziantep	51 dk
K7	30+	Erkek	Lisans Mezunu	11+	Kahramanmaraş	25 dk
K8	30+	Erkek	Lisans Mezunu	11+	Hatay	33 dk
K9	26-30	Erkek	Yüksek Lisans Mezunu	6-10 yıl	Hatay, Gaziantep	42 dk
K10	26-30	Erkek	Lisans Mezunu	1-5 yıl	Adıyaman, Osmaniye, Malatya	40 dk
K11	26-30	Kadın	Lisans Mezunu	1-5 yıl	Gaziantep, Hatay	46 dk
K12	30+	Erkek	Lisans Mezunu	11+	Adıyaman, Gaziantep, Kahramanmaraş	42 dk
K13	30+	Erkek	Yüksek Lisans Mezunu	6-10 yıl	Gaziantep	35 dk
K14	22-25	Kadın	Lisans Mezunu	1-5 yıl	Gaziantep	63 dk

3.3) Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama amacıyla kullanılan 10 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanmasında hem uluslararası hem de ulusal çerçevelerden yararlanılmıştır. Ayrıca form hem Türkiye'de hem de uluslararası alanda yürütülen önceki büyük ölçekli afet koordinasyon çalışmalarından elde edilen içgörüler ve Ozkaynar (2023)'ün çalışmasında kullandığı ve Yoder-Bontrager (2014)'ün yüksek lisans tezinde kullandığı görüşme sorularından yararlanılarak şekillendirilmiştir. Bu referanslar kullanılarak oluşturulan görüşme formu organizasyon yapısı, koordinasyon faaliyetleri, kaynak yönetimi, koordinasyon süreçlerinde yaşanan sorunlar, iletişim, ekip içi ve ekipler arası koordinasyon konularına cevap arayan sorulardan oluşmaktadır. Ayrıca nitel görüşmelerde araştırmacı, görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilmekte ve kişinin yanıtlarını açmasını sağlayabilmektedir (Türnüklü 2000). Bu doğrultuda çalışma kapsamında belirlenen yarı-yapılandırılmış görüşme sorularına ek olarak görüşmenin akışına uygun olarak sondaj sorular da sorulmuştur. Bu sorulara ek olarak sonuçların verimli şekilde değerlendirilmesini sağlamak adına gerekli olan demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki tecrübe ve müdahalede bulunulan il/iller) sorulmuştur. Araştırma verileri 15.12.2024-15.03.2025 tarihleri arasında yüz yüze ve sanal ortamda gerçekleştirilen görüşmelerle toplanmıştır. Görüşmeler ortalama 44 dakika sürmüştür.

3.4) Araştırma Sınırlılıkları

Araştırmanın en büyük sınırlılıklarından biri katılımcı profilinin 2023 Kahramanmaraş merkezli depremlerde afet koordinasyon merkezinde görev almış afet yönetimi profesyonelleriyle sınırlı tutulmuş olmasıdır. Bu durum, afetzedeler ve gönüllüler gibi diğer paydaş grupların bakış açılarının dışarıda kalmasına neden olmuştur. Ayrıca kişilerin koordinasyon merkezindeki rollerinden kaynaklanan mesleki kaygı ve endişeleri nedeniyle 20 kişi olarak planlanan çalışma 14 katılımcı ile tamamlanabilmiştir. Çalışma nitel görüşmelere ve literatür incelemesine dayandırıldığından, elde edilen verilerin çeşitliliği, genellenebilirliği ve doğrulama olanakları sınırlanmıştır. Olayların üzerinden zaman geçtiğinden hatırlama sınırlılığı olması, katılımcıların koordinasyon merkezlerindeki görevlerinin niteliği ve afet sonrası iletişim hassasiyetleri nedeniyle eleştirel yönlerin öne çıkması da önemli etmenlerdir. Nitel veri analizinde neredeyse kaçınılmaz olan araştırmacı öznelliği çalışma sınırlılığı ise üçgenleme ve katılımcı doğrulaması yöntemleri ile azaltılmaya çalışılmıştır.

3.5) Verilerin Analizi

Nitel veri analizinde asıl amaç, sosyal gerçekliğin içerisinde bekleyen gizli bilginin açığa çıkartılmasıdır (Özdemir 2010). Bu bağlamda nitel veri analizinde sıklıkla kullanılan tematik analiz, bir veri kümesindeki anlam kalıplarını (temaları) ve tekrar eden fikirleri sistematik olarak tanımlamaya, düzenlemeye ve bunlara ilişkin içgörü sunmaya yönelik bir yöntemdir (Riger ve Sigurvinsdottir 2016, Toker 2022) (Şekil 1).

Şekil 1: Tematik Analizin şematik gösterimi (Toker 2022)

Figure 1: Schematic representation of Thematic Analysis (Toker 2022)

Çalışma verilerinin analizinde de Terry ve diğ. (2017) tarafından oluşturulan altı aşamalı tematik analiz süreci takip edilmiştir. İlk adımda, araştırmacı tarafından görüşmeler sırasında alınan ses kayıtları Microsoft Office Word 2016 kullanılarak transkript edilmiştir. Ses kayıtlarının çözümlemeleri araştırmacı tarafından yapılmış olup çözümleme sonucunda toplam 59 sayfa 36.091 kelimedenden oluşan bir veri seti ortaya çıkmıştır. Yazılı hale getirilen kayıtların anlaşılması ve çalışma katılımcılarının ana fikirlerinin keşfedilmesi için araştırmacılar tarafından tekrarlı okumalar yapılmıştır. Veri analizinin ikinci adımında veri setinin kodlanması aşamasına geçilmiştir. Tematik kod geliştirmenin teori odaklı, önceki araştırma odaklı ve tümevarımsal (yani ham verilerden) olmak üzere üç farklı yolu bulunmaktadır (Toker 2022). Çalışmada tümevarımsal kodlama yöntemi benimsenmiş olup veri setinden kodlar üretilmiştir. Kodlama sürecinin tamamlanmasının ardından veri analizinin üçüncü adımına geçilerek benzerlik gösteren kavramların ilişkili oldukları taslak temalar içerisine yerleştirilmesi sağlanmıştır. Temalar, verilerde bulunan anlam modellerini ifade eden açık ve örtülü içerik kalıplarıdır (Joffe 2011). Çalışmanın dördüncü adımında toplam 24 alt tema belirlenmiş olup oluşturulan temalar gözden geçirilmiştir. İkincil değerlendirmede iki alt temadaki çakışmalar göz önünde bulundurularak ilk analizde tanımlanan 24 alt tema 22 alt tema altında toplanmıştır. Beşinci adımda yapılan düzenlemeler ile afet koordinasyonunu etkileyen faktörler kurumsal yapılar ve bürokratik işleyiş, insan kaynağı ve ekip yönetimi, kurumlar arası yönetim dinamikleri, kaynak yönetimi ve lojistik, karar sistemleri ve liderlik, olay yeri güvenliği ve risk yönetimi,

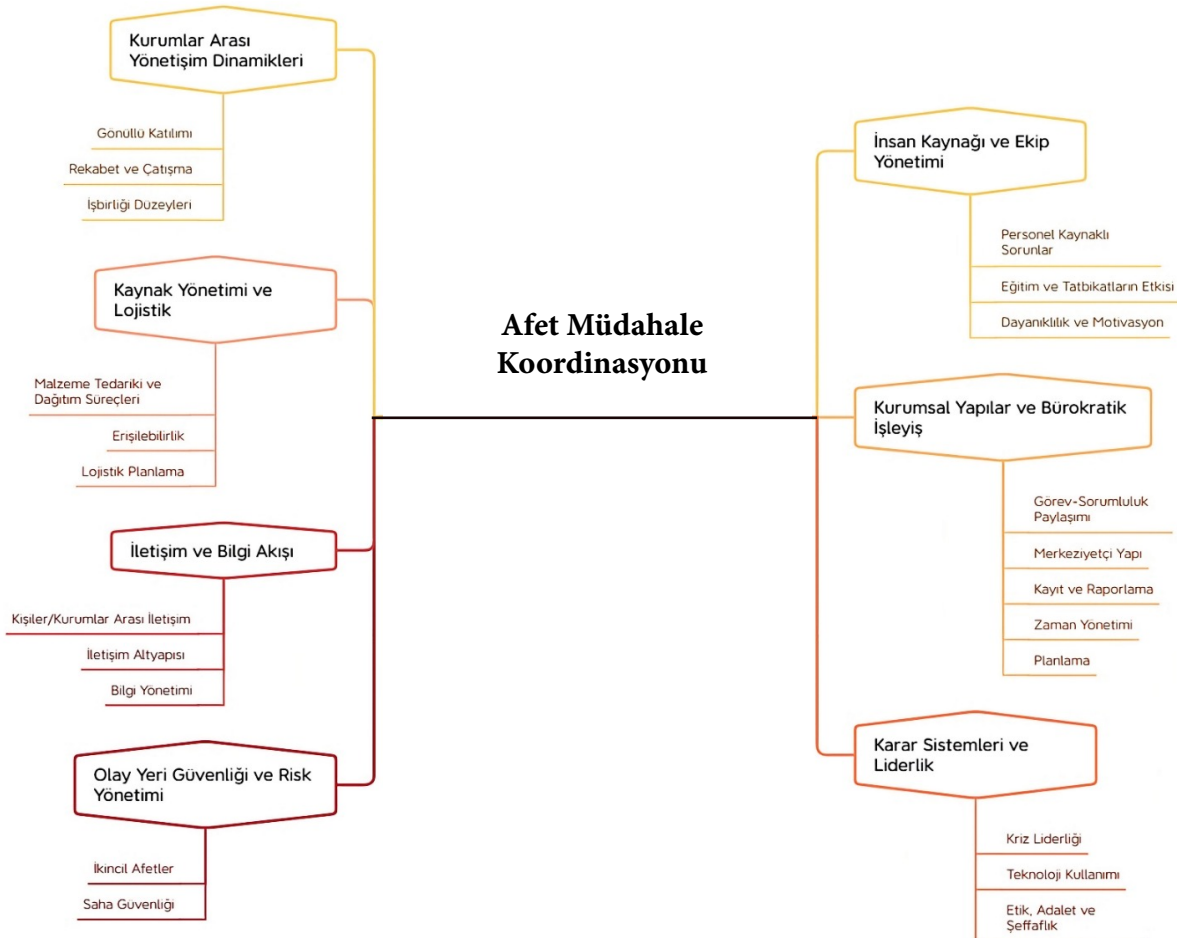
iletişim ve bilgi akışı olarak isimlendirilmiş ve 7 tema altında toplanmıştır. Son aşamada analiz sonrasında oluşturulan temalar ve alt temalarda çakışmalar olup olmadığı kontrol edilmiş, veriler tablo haline dönüştürülmüştür.

3.6) Geçerlilik ve Güvenilirlik

Katılımcı seçiminde Kahramanmaraş depremleri kapsamında afet koordinasyon merkezinde görev yapan kişiler seçilmiş olup afet koordinasyon merkezindeki rolleri ve mesleki alanları gözetilerek çeşitlendirme yapılmıştır. Veri toplama aracı olan yarı yapılandırılmış görüşme formu hem literatüre dayandırılarak hem de uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır. Görüşmeler sonrasında katılımcı doğrulaması yöntemi ile katılımcılardan ikisinin görüşleri alınarak verilerin güvenilirliği test edilmiştir. Araştırmacı yanlılığının önlenmesi ve kodlayıcılar arası güvenilirlik sağlanması için kodlama işlemi tüm araştırmacılar tarafından ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir. Araştırma süreci boyunca tüm görüşme kayıtları ve formları, analiz dokümanları belgelenmiştir.

4. BULGULAR

Çalışma kapsamında yürütülen tematik analiz sonucunda, afet koordinasyonunu etkileyen faktörler kurumsal yapılar ve bürokratik işleyiş, insan kaynağı ve ekip yönetimi, kurumlar arası yönetim dinamikleri, kaynak yönetimi ve lojistik, karar sistemleri ve liderlik, olay yeri güvenliği ve risk yönetimi, iletişim ve bilgi akışı olmak üzere yedi tema altında toplanmıştır (Şekil 2).

Şekil 2: Afet müdahale koordinasyonunu etkileyen temaların şematik gösterimi
Figure 2: Schematic representation of themes affecting disaster response coordination

Tema 1: Kurumsal Yapılar ve Bürokratik İşleyiş

Araştırma katılımcılarının görüşlerinden elde edilen çıkarımlar doğrultusunda kurumsal yapılar ve bürokratik işleyiş teması 5 alt tema ile ifade edilmiştir (Şekil 3).

Şekil 3: Kurumsal Yapılar ve Bürokratik İşleyiş alt temaları

Figure 3: Sub-Themes related to Institutional Structures and Bureaucratic Processes

Bulgular afet müdahale süreçlerinde görev detaylarına hâkim olunmaması, görev bilinci eksikliği, yetkilendirmelerde belirsizlikler yaşanması, görev tebliğinde yaşanan aksaklıklar, sorumluluk reddi, görev paylaşımının net olmaması ve anlaşılmayan talimatlar neticesinde koordinasyon süreçlerinde görev ve yetki karmaşalarının yaşandığını göstermektedir. Yaşanan sorunlara katılımcılar "...olayı koordine edecek, işe ve göreve hâkim bir personelin, bir ekibin kriz masasında olmamasından kaynaklı, koordinasyonda sıkıntılar yaşandı..." (K3) ve "...kriz masası görev ve sorumlulukları aslında her yapıya her sorumlu kişiye atılır...ama herkese ulaşmaması ya da bu kişilerin ne yapacaklarının bilincinde olmamaları süreci zorlayan bir şey..." (K6) ifadeleri ile vurgu yapmışlardır. Bu anlamda belirsizlikler kaynaklı gelişen roller arası geçiş, kolektif farkındalık eksikliği, yanlış yetkilendirme ve yetki çatışmaları karar süreçlerinin aksamasına, organizasyonel atalet ve koordinasyon dinamiklerinin olumsuz etkilenmesine yol açmıştır.

Katılımcılardan K5'in "...raporlama yapan çok az kişi vardı... raporlama bilgisine sahip olmadıkları için sürekli kontrol edilmesi gerekiyordu...bilgisayar eksikliği ve sistemin sürekli arızalanması hem raporu geciktiriyor hem verilerin girişini engelliyordu... üst yönetim günlük rapor bekliyordu..." şeklindeki söylemleri raporlama yükümlülüğünün ve raporlamaya dayalı yönetsel beklentilerin sahadaki operasyonel akışla çelişen, müdahale esnekliğini kısıtlayan ve karar alma süreçlerini yavaşlatan bir yapıya dönüştüğüne işaret etmektedir. Ayrıca K13: "...önceliğimiz doğru bilgiyi hızlı bir şekilde alabilmektir...alana giden ekiplerin de raporlama, veri girişleri ve saha içerisindeki bilgileri koordine etmekte zorlandıklarının geri dönüşlerini aldık..." ve K14'ün "...bilgi alan aktarıyor, hemen rapor düzenleniyordu... eksiklerimizi yetersizliklerimizi rapor edip görebiliyorduk...afeti yönetmek mi raporu hızlandırmak için geçici çözüm yolları bulmak mı arada kalmıştı..." söylemleri yanlış veri paylaşımı, bilgi akışında kopukluk, düzensiz raporlama süreçleri, verinin teyit edilememesi, yetkin personel eksikliği, bilgi aktarımında standart eksiklikleri ve teknik kapasite yetersizliklerinin koordinasyon yükünü artırdığından bahsetmişlerdir. Bu bulgular afet koordinasyonu açısından kayıt ve raporlamanın önemini ortaya koymakla beraber müdahale süreçlerindeki şeffaflık ilkesi ile operasyonel etkinlik arasındaki dengenin kırılmalılığına işaret etmektedir.

Çalışmada katılımcıların da sıklıkla bahsettiği merkezi bürokratik yapının esnek olmayan doğası alınan kararların iletilme sürecinde (yukarıdan aşağıya) ve yerel geri bildirimlerin merkezi yapıya ulaşmasında (aşağıdan yukarı) ciddi engeller oluşturmuştur. K1 konuyla ilgili görüşlerini "...ne üst yönetim ne alttaki temsilci bürokratik düzenden ayrılmamış durumdaydı...ast üst ilişkisi hala alanda ciddi bir şekilde kendini hissettiriyordu...biz aslında daha esnek yönetsel yapıların alanda yer almasını beklerken, normal kamu yönetimi düzeninin orada devamlılık arz ettiğini gördük...bu durum hem ekipler arası hem ekip içi hem de ekiple üst yönetim arasında ciddi koordinasyon sorunlarına yol açtı..." şeklinde ifade etmiştir. Merkeziyetçi yapı doğrultusunda benimsenen yukarıdan aşağıya yönetim tarzının aşırı kontrolcü yapısı ve ast-üst ilişkilerinin güçlü şekilde hissedilmesi saha personelinin genel motivasyonu üzerinde olumsuz etkiler yaratmış, dinamik karar alma cesaretini kırmış ve işlevsel koordinasyonu kısıtlamıştır. Nitekim K3'ün "...alanda hiyerarşik bir düzen vardı diyebiliriz... talimat üstten gelir ve yapılır...bazen sorgulamaya açıktı bazen değildi...yapamayacağımız şeyleri yapmaya çalışmak elimizden gelmese bile kabul etmek durumunda kalmak bence koordinasyonu etkiliyordu..." şeklindeki görüşleri merkezi otoriteden gelen taleplerin baskı mekanizması oluşturması ve geleneksel kamu yönetimi normlarının esnekliği kısıtlamasına işaret etmektedir. Ayrıca koordinasyon merkezine yapılan bürokratik ziyaretlerin operasyonel süreçleri sekteye uğratması ile ilgili olarak K12: "...kriz masasına haddinden fazla bürokrat geldiği zaman zaten herkes işini bırakıp onlara yakın olup onlara bir şey anlatmaya çalıştığından maalesef süreçler tıkanyordu..." ifadelerini kullanmıştır.

Katılımcıların ifadeleri afet koordinasyonunda zaman yönetimi kaynaklı yaşanan talep ve yönlendirme gecikmelerinin de müdahale faaliyetlerini olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır. Afet yönetiminde zamanın stratejik bir kaynak olarak adil ve etkili bir şekilde kullanılması ile ilgili olarak K14: "...organizasyonu ayarlayamadılar...ilk gelen çağrılara gönderdiler ekipleri, sonra personel sayısı eksik kaldı...o an geçici bir çözüm yoluyla işi halledebilirsiniz ama sonra önüne daha büyük engeller çıkıyor...doğru zamanda doğru kararlar alınmalı ki yönetilebilsin...kararlar zamanında alınmadığı, sürekli ertelendiği, geçiştirildiği için süreç çok sıkıntılıydı..." ve K6: "...planın doğruluğunu kontrol etmek için sahadaki ekibe ulaşamadığımızdan beklemek zorunda kaldık..." ifadelerini

kullanmışlardır. Bu anlamda zamanın stratejik kullanımının önündeki engeller hem sistemsel gecikmelere, bilgi asimetrisine ve güvenlik açıklarına neden olmuş hem müdahale etkinliğini azaltmış hem de koordinasyonun işlevselliğini düşürmüştür.

Katılımcılar, afet koordinasyon süreçlerinde planlama kaynaklı yaşanan aksaklıkların büyük ölçüde yetersiz ve uygulanabilir olmayan planlama, işlevsel olmayan prosedürler ve farklı aktörlerin devreye girmesinden kaynaklandığına dikkat çekmişlerdir. **K1** konuyla ilgili eleştirilerini “...TAMP’ta bahsettiğimiz sistemi alanda işletememiştik...süreç daha çok gelen talepler doğrultusunda ilerliyordu...” şeklinde ifade etmiştir. Özellikle TAMP gibi ulusal çerçevelerin gerçekçi,

kapsamlı ve yerelin ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran bir yapıdan uzak olması ile ilgili olarak **K2**: “...planlanandan farklı bir olay olması ve tüm çevre illeri etkilemesi başlı başına sorundu...planlama sürecinde en kötü senaryoya göre hazırlık yapılmalı...” ve **K13**: “...Türkiye Afet Müdahale Planı kapsamında afet ve acil durumlarda görevli olan tüm yapılar afet yönetimi mevzuatları çerçevesinde bunlara uygun hareket etmeli...afet planları daha uygulanabilir olmalı...” ifadelerini kullanmıştır.

Tema 2: İnsan Kaynağı ve Ekip Yönetimi

Araştırma katılımcılarının görüşlerinden elde edilen çıkarımlar doğrultusunda oluşturulan insan kaynağı ve ekip yönetimi teması 3 alt tema ile ifade edilmiştir (Şekil 4).

Şekil 4: İnsan Kaynağı ve Ekip Yönetimi alt temaları

Figure 4: Sub-Themes related to Human Resources and Team Management

İnsan kaynakları yönetimi afet koordinasyonu için stratejik bir unsur olduğundan afet koordinasyonunda görev alacak personelin belirli çekirdek yetkinliklere sahip olması gerekmektedir. Personelin sayısal yeterliliğinin yanında teknik ve davranışsal yetkinliklerinin de personel görevlendirme süreçlerinde göz ardı edilmemesi, operasyonel verimliliğin sürdürülebilirliği noktasında hayati önem taşımaktadır. Nitekim konuyla ilgili olarak **K1**: “...göreve uygun olmayan kişiler yetkilendirildi ve akabinde de sahada uygun olmayan davranışlar sergilediler. Bu bizim için bir dezavantajdı ve koordinasyon sorunları meydana getirdi...” ve **K11**: “...kişiler onlara verilen yetkileri kaldıramayabiliyorlar. Mesela kişinin olağan dönemde işi destek personeli olmak. Alanda bir sorumluluk verilmiş. Süreci zorlaştırıyor...” ifadelerini kullanmışlardır. Ayrıca **K3**: “...yetkin personel olmayınca iletişim kurmak da zor...muhatap bulamıyorsun...sürecin aktarılması, talep edilen şeyin cevaplanması da yetersiz oluyor...” ve **K4**: “...göreve hâkim bir personelin bir ekibin kriz masasında olmamasından kaynaklı, koordinasyonda sıkıntılar yaşandı. Çünkü afet konusunda tecrübeli biriyle, bu alanda bilgisi olmayan birinin bakış açısı çok farklı...” söylemleri ile yetkin personel eksiklikleri ve kişilerin atfedilen sorumlulukları gerçekleştirememelerinin iletişim ve işleyiş sorunlarına yol açtığından söz etmişlerdir. Bulgular afet gibi stresli ve kaotik ortamlarda yetkili ama yeterince donanımlı olmayan kişilerin karar alma pozisyonlarına getirilmesinin farklı önceliklendirme yaklaşımları benimsenmesine, sürecin işleyişinin olumsuz etkilenmesine ve ekip içi sorunlara yol açtığına işaret etmektedir.

Katılımcılar görevlendirilen personelin karar alma süreçlerini ve koordinasyon kapasitesini olumsuz etkileyen ve terminoloji uyumsuzluğu ve işleyişe hâkim olmama gibi sorunları tetikleyen bir bilgi eksikliğinin olduğunu vurgulamışlardır. Özellikle temel afet terminolojisi, afet yönetim teorileri,

TAMP sistematığı, iletişim müdahale algoritmaları ve iş birliği konularındaki bilgi eksiklikleri sağlıklı ve hızlı karar alma süreçlerini zayıflatmıştır. Ayrıca kişilerin görevlendirilmeden önce afet eğitimleri ve yetkilendirdikleri makamlara uygun mesleki eğitimler ile desteklenmeleri gerekliliği ile ilgili olarak **K2**: “...personelin düzenli olarak afet senaryolarına göre eğitilmesi gerekiyor...eğitimler sadece bir kez yapılmamalı, sürekli yenilenmeli...ekipler sadece afet anında değil, normal zamanda da birlikte eğitim tatbikat yapmalıdır...” ve **K11**: “...Buraya gelecek kişiler o an hakkında bilgi sahibi olmalı. Yöneten kişilerin sorumlu kişilerin kesinlikle tecrübe ve bilgisi orada bulunan herkesten fazla olmalı...” ifadelerini kullanmışlardır. Bu anlamda bulgular tek seferlik ve görev odaklı olmaktan uzak genel anlayışla hazırlanan eğitimler yerine süreklilik arz eden uygulamalı eğitimlerin kurumsal refleks ve müdahale çevikliği açısından önem arz ettiğini vurgulamaktadır.

Katılımcıların ifadeleri örgütsel yapıdan kaynaklı sorunların ve dikey hiyerarşiye dayalı karar alma süreçlerinin psikolojik olarak dışlanmışlık hissine yol açtığını göstermektedir. Özellikle **K1**'in “...diğer ekipler tarafından hem yaş hem de cinsiyetinden ötürü dikkate alınmayan bir yapıda bulunuyorsun belli bir süre kendini kanıtlaman gerekiyor...uzmanlıkları göz ardı edip anlık uygunsuz kararlar alabiliyorlar...üst yönetimin aldığı kararların altta uygulanmaya çalışıldığı bir sistem vardı...astların fikirlerine minimum düzeyde önem verilen bir yapılanma vardı...” söyleminden yaş, cinsiyet vb. kaynaklı örgütsel baskı yaratan ve profesyonel değerlerle bağdaşmayan sorunlara neden olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca **K2**'nin de “...değişimli çalışılması gerekirken, personel eksikliği yüzünden insanlar dinlenmeden çalışmak zorunda kaldı. Bu da personel için verimli olmadı...” şeklinde bahsettiği gibi personel yetersizliği nedeniyle dönüşümlü çalışma sisteminin devre sokulamaması fiziksel ve zihinsel yorgunluğa yol açarak personelin karar alma becerilerini zayıflatmış motivasyonlarını olumsuz etkilemiştir.

Tema 3: Kurumlar Arası Yönetişim Dinamikleri

Araştırma katılımcılarının görüşlerinden elde edilen çıkarımlar doğrultusunda kurumlar arası yönetişim dinamikleri teması 3 alt tema ile ifade edilmiştir (Şekil 5).

Şekil 5: Kurumlar Arası Yönetişim Dinamikleri alt temaları
Figure 5: Sub-Themes related to Inter-Agency Governance Dynamics

Afet müdahale süreçlerinde gönüllü katılım, kamu kaynaklarının yetersiz kaldığı kriz anlarında insan gücü kapasitesini destekleme açısından kritik bir rol üstlenmektedir; ancak yeterli planlama ve organizasyon olmaksızın gerçekleştirilen gönüllü katılım koordinasyon süreçlerini zayıflatmaktadır. Çalışma katılımcılarının söylemleri 2023 Kahramanmaraş depremlerinde görev alan gönüllülerin yeterli hazırlık ve donanımına sahip olmaması, operasyonel koordinasyon eksiklikleri ve uygunsuz görev atamaları neticesinde sahada yürütülen faaliyetlerin verimliliğini düşürücü bir rol oynayabildiklerini ortaya koymaktadır. Nitekim gönüllülerin beklentileri ile verilen görevlerin uyuşmaması ve ağır fiziksel güç gerektiren veya psikolojik olarak yıpratıcı görevlerde istihdam edilmeleri **K1**'in de "...gönüllere, çadır kurma, ip eğitimi gibi eğitimler verilmişti ama alanda arama kurtarma yapmaları cesetleri ceset torbasına yerleştirmeleri beklendi...gönüllüler koordinasyonu zorlu graplardan bir tanesiydi. Gönüllüleri iyi koordine edemedikleri için 45 kişilik ekip son gün 15 kişi kaldı...gönüllüler bölgede nasıl bir ortamla karşılaşacaklarının bilincinde olmadan geliyorlar... hem kişisel koruyucu donanımları hem fiziksel yeterlilikleri alanda faaliyet göstermelerini engelliyor..." şeklinde ifade ettiği gibi gönüllülerin alanda çalışma motivasyonlarını ve katılım sürekliliğini düşürmüştür. Ayrıca **K11**'in "...gönüllülerden örnek vereceğim ama farklı bir sürü insan farklı yaş grupları bunlarla iş birliği kurmak çok zordu...aykırı davranışlar iş beğenmeyenler oldu...afetzedelerle bir sınır koymamız gerektiğini siz iş etiği dolayısıyla biliyorsunuz. Fakat onlar buna hâkim değiller..." şeklindeki söyleminden gönüllülerin fiziksel özellikleri, afet etiği, iletişim becerileri ve ekip içi davranışlar açısından ciddi yetersizliklerinin faaliyetlerin iş birliği içerisinde yürütülmesini zorlaştırdığı çıkarımı yapılabilir. Gönüllülerin işlevselliği bireysel motivasyonun yanında önceden planlanmış gönüllü koordinasyon sistemleri aracılığıyla yürütülebileceğinden gönüllü sisteminin plansız ve niteliksiz büyümesi afet yönetim süreçlerinde ciddi koordinasyon sorunları ortaya çıkartabilecek potansiyele sahiptir. **K14** bu durumu "...gönüllü sisteminde gönüllü sayısını artırıyorlar bence bu yanlış bir hareket...gönüllülere eğitim vermeden bu bilinçsizce bir davranış...enkaza giremedikten sonra orada su yemek dağıtan insanlar zaten oluyor..." şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcılardan **K5**: "...yeni gelen kişi sisteme ayak uydurmak yerine kendi sistemini kurmak istiyordu..." ve **K14**: "...yapılan ortak bir şey var...insanlara ulaşım hayat kurtarmak ama

herkesin çok farklı çizdiği yol vardı. Bunların hepsi iletişim sağlayamayınca bizi çok gerilettiler..." söylemleri ile kişi ve kurumlar arasındaki koordinasyonu etkileyen etmenlerden birinin kurumlar arası sınırların keskinleştiği, iletişimin zayıfladığı ve güç mücadelelerinin ön plana çıktığı rekabet temelli yaklaşımlar olduğuna dikkat çekmişlerdir. **K1** ise "...itfaiye ekipleri ile AFAD ekipleri arasında sivil toplum kuruluşlarından gelen profesyonellerle diğer ekipler arasında sürekli bir çekişme hakimdi. Genelde hep birlikte koordineli bir şekilde çalışalım yaklaşımından ziyade herkes kendi ekibiyle farklı bir noktada birbirlerinin haberi olmadan faaliyetler gerçekleştiriyorlardı..." ifadesi ile afet sahasında farklı yapıların koordinasyondan uzak, paralel ve izole biçimde hareket etmesinin, kaynakların mükerrer kullanımı, kurumsal güç dengesizlikleri ve çatışmalara neden olduğunu belirtmiştir. Bu anlamda şeffaf olmayan kapasite yönetimi süreçte karşılıklı güvensizlik yaratmış ve profesyonel iş birliği zeminini zayıflatmıştır. Ayrıca **K6**'nın "...iki ekip tarafından üstlenilmesi gereken işi ya da hatayı karşılıklı birbirine atmaları büyük bir sorundu..." ve **K11**'in "...bir üstünlük kurmaya çalışılmadan birbirinin yaptığı işe saygılı olarak bir çalışma isterdim..." şeklinde ifade ettiği gibi kurumların, ekiplerin ve bireylerin yürüttükleri çalışmalarda öne çıkma arzusu sürecin bireysel/kurumsal başarı odaklı bir zemine kaymasına yol açmıştır.

Katılımcılar ortak bir amaca yönelik çalışma yürütmenin, iş birliği zeminini güçlendirdiğini, farklı bakış açılarından öğrenme olanakları sunduğunu, birleştirici bir rol oynadığını ve operasyonel uyumu kolaylaştırdığını belirtmişlerdir. İş birliği süreçlerinin olumlu yönleri ile ilgili olarak **K11**: "...iş birliği kurduğumuz kişiler ile zaten çoğu hedefimiz ortaktı... iş yükünde azalma oluyor...rahatlatıyor bu seni. Farklı bakış açıları kazanıyorsun..." ve **K4**: "...öncesinde hiç tanımadığımız insanlarla tanıştığımız ve çalıştığımız oldu...verilen görevler esnasında ortak bir amaçta iş yaptığımız için iş birliğimizi kolayca yürüttük...ortak hedeflerimizi TAMP altında yapılacak iş ve işlemlere uyarak belirliyorduk..." ifadelerini kullanmışlardır. Ancak **K6**: "...biz ana çözüm ortağıyız ve bizim destek çözüm ortaklarımız var...onların koordinesinden sorumluyuz ama onlara ulaşmamız onlara erişebilmemiz neredeyse 20-25 günümüzü aldı..." ve **K2**: "...birbirine alışmakta zorlandık, çünkü çalışma yöntemlerimiz ve kullandığımız her şey farklıydı...herkesin farklı çalışma tarzına sahip olması yüzünden koordinasyonda zorlandık..." söylemleri ile yetersiz iş birliğinin işleyiş ve yöntem kaynaklı sorunlara, kaynak israfı ve etkinlik kaybı gibi olumsuzluklara zemin hazırladığını ifade etmişlerdir.

Tema 4: Kaynak Yönetimi ve Lojistik

Araştırma katılımcılarının görüşlerinden elde edilen çıkarımlar doğrultusunda kaynak yönetimi ve lojistik teması 3 alt tema ile ifade edilmiştir (Şekil 6).

Şekil 6: Kaynak Yönetimi ve Lojistik alt temaları
Figure 6: Sub-Themes related to Resource Management and Logistics

Malzeme tedariki ve dağıtım süreçleri koordinasyon faaliyetleri için hayati önemdedir çünkü personel ve ekipman yeterli olsa bile uygun yönlendirmeler yapılarak ekip ve ekipmanlar vakalar ile buluşturulmadığı takdirde işlevsiz kalacaktır. Nitekim **K11**: "...diyelim ki ihtiyaç 1 bizden 10 göndermemiz isteniyordu...eğer saha bilgiyi doğru toplamazsa veya siz ön görüp bildirmezseniz sıkıntılar yaşanıyor...ihtiyaç fazlası isteyebiliyor sahadakiler bu da sahaya giden malzemenin geri dönmesi gibi sıkıntılara yol açıyor..." ve **K12**: "...deprem psikolojisiyle ihtiyacından fazla olanları talep edenlere denk geldik...bu da israfa yol açıyor...bilginin toparlanıp hızlıca teyit edilmesi çok önemli afette..." söylemleri ile stok yönetimi sorunları, lojistik uyumsuzluklar, doğrulanmamış veriler, iletişim kopuklukları ve ihtiyaç fazlası taleplerin afetin akut döneminde müdahale hızını sekteye uğrattığını ve tedarik yönetimi zincirinin kırılmasına neden olduğunu vurgulamışlardır. Bu durum müdahale süreçlerinde ihtiyaç duyulan malzemelerin hızlı bir şekilde sevk edilmesinin ve ihtiyaç analizinin doğru bir şekilde yürütülmesinin kritik bir öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Katılımcılarla yapılan görüşmeler sahada yürütülen faaliyetlerin devamlılığı için ihtiyaç duyulan kaynaklara erişimin kısıtlı olmasının da süreci önemli derecede aksattığını göstermiştir. Nitekim çalışmamızda **K4**: "...deprem ana arterlere zarar verdi deprem nedeniyle elimizdeki kaynakları göndermekte zorlandık...yolda kaldı, ulaşamayanlar oldu, çok geç ulaşanlar oldu...kaynak anlamında deprem bölgesinde ekstra lokasyonlar olmalıydı...farklı rotalar çizilmeli bu rotalarda da hazır malzeme, depo bulunmalıydı..." ve **K14**: "...gelen yardımlarda tırlarda çok fazla yağmalama oldu...nakliye

ve ulaşımda çok sıkıntı yaşadık...haritacılar, GPS bilenler vardı kriz merkezinde ama o bölgeyi iyi bilen kişiler dinlenmedi... farklı yollar denendi...hep deneme yanılma yoluyla bir şeyleri çözmeye çalıştık..." söylemleri ile hem altyapı hem de organizasyonel etmenler neticesinde aksayan süreçlerin koordinasyon üzerinde operasyon sürekliliği, kaynak akışı, güvenlik zafiyetlerini içeren çok boyutlu bir etki yarattığından söz etmişlerdir.

Genel olarak afet koordinasyonu üzerinde önemli etkiye sahip lojistik süreçler gecikmeli de olsa bir düzen içerisinde çözümlenmesi başarılı alt parametrelerdendir. Nitekim **K10**'un "...ihtiyaç önceliklendirmeyi sahadan gelen bilgiler doğrultusunda en çok etkilenen bölgeye göre sağladık...lojistik sürecimizde depoların durumu, araçların durumu ile personelin durumunu göz önünde bulundurarak hedef belirliyorduk...takibini ise saha personeli ile sürekli iletişime geçerek yapıyorduk..." ve **K2**'nin "...kaynak yönetiminde önceliğimiz, en acil ihtiyaçlara yönelmekti...kaynaklar çok azdı sınırlı olduğu için her şeyin iyi planlanması gerekiyordu...eksiklik yaşandığı durumlarda başka kurumlardan destek istedik..." söylemleri bu başarıyı destekler niteliktedir. Bu çözümde Türkiye'de uzun yıllar yürütülen lojistik temelli afet yönetimi yaklaşımlarının büyük payı olduğu düşünülmektedir.

Tema 5: Karar Sistemleri ve Liderlik

Araştırma katılımcılarının görüşlerinden elde edilen çıkarımlar doğrultusunda karar sistemleri ve liderlik teması 3 alt tema ile ifade edilmiştir (Şekil 7).

Şekil 7: Karar Sistemleri ve Liderlik alt temaları
Figure 7: Sub-Themes related to Decision Systems and Leadership

Afet gibi ciddi kriz durumlarında hızlı anlamlandırma ve eyleme geçme için uygun liderlik yaklaşımlarının benimsenmesi başarısını arttırmaktadır. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerden edinilen çıkarımlar yöneticilik görevini üstlenen kişilerin liderlik vasıflarının yeterli olmadığına ve

afet yönetimi konusunda yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olmadıklarına işaret etmektedir. Nitekim **K1**'in "...bize liderlik etmesi için gönderilen kişiyle iletişim problemleri yaşadık...uygun olmayan bir liderin liderlik etmesi hem ekip üyeleri arasında hem de ekiple, lider arasında sorun oluşturdu...yaptığı ve söylediği

şeyler aslında hayali farazi şeylerdi...gerçekte uygulanabilecek şeyler değildi..." ve **K13**'ün "...afet tecrübesi olmadığından bazı kararları almada tereddüt yaşayabiliyorlar...üst yöneticiler afet ve acil durumlardaki görev sorumluluklarını bilmediklerinden karar alma mekanizmalarında yavaşlamalara sebebiyet verdi..." şeklindeki söylemleri karar alma yetkisi olan kişinin bilgi ve tecrübe sahibi olmasının önemini ortaya koymaktadır. Lider olarak atanan kişilerin sunduğu çözüm önerilerinin sahadaki gerçeklikle uyuşmadığı, kriz durumlarında dahi olağan dönemdeki hiyerarşik sistemle karar alma süreçlerini yürüttüğü ve sürecin gereksiz bürokrasiyle kesintiye uğradığı görülmüştür. Ayrıca **K11**'in "...yöneten kişilerin, sorumlu kişilerin kesinlikle tecrübe ve bilgisi orada bulunan herkesten fazla olmalı...bence en büyük sorun iş verip detay verilmemesi oldu...bir yöneticinin tüm sürece hâkim olması lazım ki bana verdiği emir uygulanabilir olsun..." ve **K5**'in "...yöneticilerin bilgi birikimine sahip ve aktif bir şekilde müdahaleye uygun bir yapıda olması gerekiyor...bu olmadığı zaman altta çalışan personel de bundan etkilenerek yanlış veya eksik uygulamalar yapabiliyor..." ifadeleri afet müdahale süreçleri hakkında bilgi ve tecrübe sahibi olmayan kişilerin liderlik etmesinin ekiplerin hata yapma riskini arttırdığını ayrıca karar alma süreçlerinde zaman kaybına yol açtığını göstermektedir.

Katılımcılar, kurumlar arası dijital eşitsizlik, güncel teknolojiye hakim personel yetersizliği ve teknolojik altyapı eksikliği ile ilgili olarak "...bilgisayar eksikliği vardı kişilerin bilgisayarı yoktu veriyi göremiyorlardı...kullandığımız sistemlere hâkim olmamaları sistemin bozulmasına ve aksaklıklara sebep oluyordu..." (**K5**) ve "...benim kaynağım, personel ve teknolojik imkanlardır...bizim kullandığımız sistemleri diğer birimlerin aktif olarak kullanmadığını teknolojik sistemlerin kullanılmadığını gördük..." (**K13**) ifadelerini kullanmışlardır. Ayrıca resmi sistemler yetersiz kaldığından **K4**'ün de "...her il için ayrı WhatsApp grupları vardı illerdeki ekip başkanları o grupta aktif olarak bilgi sağlamak fotoğraf atmak zorundaydı..." şeklindeki söylemleriyle belirttiği gibi gayri resmî iletişim

ağları (ör. WhatsApp grupları) bilgi akışını sağlama konusunda önemli araçlar haline gelmiş bu da veri bütünlüğü ve izlenebilirlik açısından riskler yaratmıştır. Öte yandan SharePoint ve Power BI gibi modern karar destek sistemleri, telsiz sistemleri ve mobil baz istasyonları gibi teknolojik iletişim çözümlerinin kullanılması daha ciddi sorunların önüne geçmiştir.

Afet koordinasyonu süreçleri teknik ve lojistik unsurların yanında, etik, şeffaflık ve adaleti de içeren bir çerçevede yapılandırılmalıdır. Bu anlamda **K1**'in "...bir kadın olarak sahada olmak toplumsal cinsiyet eşitsizliği açısından ciddi risklerden bir tanesiydi...erkek egemen bir çalışma alanı vardı..." şeklindeki ifadesi ve **K12**'nin "...medyanın olduğu yerlerde olmak isteyen kurum kuruluşlar vardı...ulaşılabilen dışarıda kalan yerlere göndermek isteyince bizde görünür olmak istiyoruz gibi şeyler söylüyorlar zorluk çıkartıyorlardı...bir yerin siyasi kolu başkanı orada ben dahil herkese şuraya şu gidecek buraya bu gidecek diye emirler vermeye çalıştı..." söylemleri başta afet alanındaki politik adaletsizlikler olmak üzere toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikler, kurumsal otosansür, kurumsal imaj kaygıları vb. nedenlerle sürecin sekteye uğradığına işaret etmektedir. Ayrıca **K11**'in "...üstünlük kurma durumları da sıkıntılıydı bence...kişilerin kendi görev ve sorumluluklarına hakim olmayıp işi üstlenmek istememesi ya da birinin tanıdığı ise dokunulmazlığının olması..." ve **K14**'ün "...insanlar problemleri eksiklikleri dile getirmeye korkuyor...şikâyet edenler görevden alınmaya kadar gidiyor...bu yüzden insanlar da konuşmaktan korkuyor..." şeklindeki söylemleri ifade özgürlüğü için güvenli bir ortam yaratılamaması, kurumsal şeffaflığın sağlanamaması ve hiyerarşik üstünlük kurma çabalarının etik, adalet ve şeffaflık ilkelerinin karşılanmasında zorluklar meydana getirdiğini göstermiştir.

Tema 6: Olay Yeri Güvenliği ve Risk Yönetimi

Araştırma katılımcılarının görüşlerinden elde edilen çıkarımlar doğrultusunda olay yeri güvenliği ve risk yönetimi teması 2 alt tema ile ifade edilmiştir (Şekil 8).

Şekil 8: Olay Yeri Güvenliği ve Risk Yönetimi alt temaları
Figure 8: Sub-Themes related to Scene Safety and Risk Management

Afet müdahale süreçlerinde ortaya çıkabilecek ikincil afetler görev alan ekiplerin güvenliğini tehdit ederken operasyon süreçlerinin aksamasına sebebiyet verebilmektedir. Katılımcı görüşmeleri, afet sahasında ikincil afetlere yönelik hazırlıksız olunmasının güvenlik zafiyetlerine yol açtığını ve müdahale sürecini zorlaştırdığını ortaya koymuştur. **K9**'un "...farklı uygulama, prosedür ve standartlara sahip olmak süreci aksatabiliyor. Güvenlik açıkları oluşabiliyor ve çalışma farklılıkları meydana gelebiliyor..." ve **K14**'ün "...enkazlarda artçılar sürekli devam ediyor...enkazlar kalkana

kadar söyleyeyim güvenlik açısından çok sıkıntı yaşadık...köy mahalle tarzı yerlerde de sel olayı oluyor...güvenlik aksıyor..." söylemleri artçı sarsıntuların devam etmesinin güvenli çalışma ortamlarının oluşturulmasını engellediğini ve ikincil afetlere zemin hazırladığını göstermektedir. Çalışmaya dahil edilen katılımcılar koordinasyon merkezinde yer aldığından daha çok saha personelinin maruziyet yaşadığı ikincil afetlerle ilgili yeterince bilgi sağlayamamışlardır. Bu sınırlılık kabul edilmekle beraber koordinasyon merkezi olarak mevcut hasarlı yapıları kullanan personelin artçı sarsıntılara karşı hazırlıksız olması, süreçte aksaklıkların yaşanmasına sebebiyet vermiştir.

Afet sonrası alanda kolluk kuvvetlerinin yetersizliği, emniyet, trafik denetimi, enkaz güvenliği, depolama alanlarının kontrolü, riskli alanlardan kişilerin uzaklaştırılması gibi güvenlik yönetimi unsurlarında da operasyonel düzeyde ciddi zafiyetler yaşandığı görülmektedir. Özellikle **K10**'un "...güvenlik yönetiminde de ilk başlarda sıkıntı yaşandı... il depolarının ve turların yağmalanmaya çalışılması gibi sıkıntılar yaşandı...kolluk kuvvetlerinin desteğiyle çözüldüğünü düşünüyorum..." ve **K14**'ün "...yollar sıkıntılı olduğu için ekipler gidemedi...kimse kendi görev alanının dışına çıkmamalı... jandarma arama kurtarma yaparsa bizim güvenliğimiz sıkıntı olacak..." söylemleri kolluk kuvvetlerinin alana geç intikali, güvenlik güçlerinin görev sınırları dışında hareket etmek zorunda kalması, güvenliği heterojen olarak merkezi alanlarda sağlanması güvenlik kaynaklı risklerin afet literatüründe daha

fazla irdelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca **K1**'in "...tatbikatlarda öncelikle olay yeri güvenliği sağlanıyordu. Ancak alanda...ekiplerin içerisinde seçtiği personeller kendi güvenliklerini sağlamaya çalıştılar..." ve **K11**'in "...bazı afetzedelerin talepleri fazla olunca bana küfrettiler ve elindeki malzemeleri bana doğru fırlattılar...depoları da saldıranlar oldu..." şeklindeki söylemlerinden sahada güvenliği sağlayacak yetkin personel eksikliğinin, afetzedelerle birebir temasın yaşandığı alanlarda korunmazlık hissine yol açtığı çıkarımı yapılabilir.

Tema 7: İletişim ve Bilgi Akışı

Araştırma katılımcılarının görüşlerinden elde edilen çıkarımlar doğrultusunda iletişim ve bilgi akışı teması 3 alt tema ile ifade edilmiştir (Şekil 9).

Şekil 9: İletişim ve Bilgi Akışı alt temaları

Figure 9: Sub-Themes related to Communication and Information Flow

Afet müdahale süreçlerinde kişiler ve kurumlar arası iletişimin aksaması mikro ve makro düzeyde koordinasyon mekanizmalarını doğrudan etkilemektedir. Katılımcılar "... yetkin personel olmayınca iletişim kurmak da zor...muhatap bulamıyorsun...veri toplayan kişinin yeterli olmadığını, baştan savma iş yaptığını gördük...güven problemi yaşadık...iletişim numarası bulamadık özellikle paydaşlarla ilgili sorumlu kişi bulamadık..." (**K3**), "...bazen bilgi aktarımında hatalar oldu... asılsız ihbarlar yüzünden gecikmeler yaşandı... iletişim ve hızlı karar alma çok önemliydi..." (**K2**) ve "...derdimi artık en son noktada sert bir üslupla açıklamak zorunda kaldım...aynı bilgiler için kriz masasındaki birden fazla kişinin sürekli saha ile iletişime geçmesi saha ekiplerinde sıkıntılara sebebiyet verdi..." (**K13**) söylemleri ile afet sahasında asılsız ihbarlara dayalı bilgi kirliliğinin, ortak bir operasyonel dil kullanılmamasının, kurumlar arası senkron eksikliğinin, iletişim üsluplarının sertleşmesinin, otorite karmaşasının ve kurumsal belirsizlik ortamının çok boyutlu iletişim sorunlarına, müdahale süreçlerinde aksaklıklara ve operasyonel gecikmeye neden olduğunu vurgulamışlardır.

Katılımcı görüşleri, 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler özelinde, telekomünikasyon sistemlerinin çökmesi, iletişim ekipmanlarının kısıtlılıkları, telsiz kullanımının sınırlı olması, alternatif kaynakların eksikliği vb. nedenlerle iletişim kaynaklı operasyonel aksaklıkların yaşandığını göstermektedir. Nitekim katılımcıların "...WhatsApp üzerinden sesli haberleşme dışında herhangi bir haberleşme sağlanamıyordu...bizim telsizlerimiz vardı ama...kullanmayı bilen personel sayısı çok azdı..." (**K3**), "...fiziksel iletişimde telefonların bataryalarını sınırlı olması, enerjinin olmaması, şebekelerin hasarlanması şebekenin çok fazla meşgul edilmesi telefon iletişimini neredeyse

durma noktasına getirdi...iletişim sorunlarını çözmek için vatandaş ihbar sistemi vardı, afetzede yakınlarının AFAD binasına veya yakınlardaki polis, itfaiye gibi diğer yapılara gidip başvuruda bulunması gerekiyordu...ekiplerin büyük bir çoğunluğunun telsizleri yoktu..." (**K1**) ve "...ağ sorunlarının yaşanması...sürekli hatların kesilmesi çekmemesi ya da yoğun bir hat trafiğinin olması iletişimi aksattı..." (**K10**) şeklindeki söylemleri, özellikle afetin ilk saatlerinde GSM şebekelerinin çökmesi, batarya sınırlılıkları, hat yoğunluğu, telsiz kullanım becerisi ve telsiz altyapısının eksikliği gibi etmenlerin bilgi iletimini durma noktasına getirdiğini ve müdahale hızını azalttığını göstermektedir. Ayrıca WhatsApp gibi iletişim platformları şifrelenmemiş bilgi paylaşımı ve veri yönetimi açısından güvenlik açıkları barındırmaktadır.

Afet yönetimi ve koordinasyon süreçleri zaman bağlılığı yüksek, çok paydaşlı ve hızlı, güvenilir ve senkronize bilgi akışını gerektiren yüksek riskli süreçlerdir. Nitekim **K2**'nin "...sahadan veya sosyal medyadan gelen bilgi aktarımında yanlışlar oldu...üst amire yanlış bilgi aktardığımız durumlar oldu..." ve **K4**'ün "...kişiye bilgiyi aktarırken diğer bilgilerle karışma unutmaya gibi durumlar da yaşandı. Çünkü çok fazla il çok fazla ekip vardı takibi çok karmaşık olabiliyordu...kriz masası kendi içinde normal sözlü iletişim veya masada talimatı tercih ediyordu..." şeklindeki söylemleri 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler özelinde sorunlar yaşandığında işaret etmektedir. Özellikle teyit edilmemiş verilerin kullanılması, bilgi yorumlama farklılıkları, hayati nitelikteki bilgilerin karar vericilere geç ulaşması, verinin net, detaylı ve güvenilir şekilde paylaşılmaması gibi etmenler ihtiyaç tespiti, kaynak yönetimi ve görev dağılımı gibi kritik karar süreçlerinde ciddi aksaklıklar yaşanmasına neden olmuştur.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamız, 2023 Kahramanmaraş merkezli depremlere müdahale sürecinde koordinasyonu etkileyen temel kurumsal ve yönetsel zorlukları nitel bir yaklaşımla analiz etmiştir. Bulgular, afet müdahale koordinasyonunun işleyişini etkileyen başlıca faktörlerin kurumsal yapı ve liderlik eksiklikleri, bilgi ve iletişim sistemlerindeki yetersizlikler, lojistik kaynak yönetimi sorunları, gönüllü yönetimi zorlukları ve etik yönetim boşlukları olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmada elde edilen veriler, özellikle merkezîyetçi karar alma yapılarının, afet bölgesiyle kurulan fiziksel ve sosyal bağları zayıflattığını, bunun da durumsal farkındalığı ve operasyonel çevikliği sınırladığını ortaya koymaktadır. Bu durum, afet yönetiminde yerel aktörlerin yetkilendirilmesini, esnek ve yatay örgütlenme modellerinin geliştirilmesini ve katılımcı yönetim yaklaşımlarının güçlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Çalışmada en sık vurgulanan tema olan iletişim ve bilgi akışındaki aksaklıklar ise, afet yönetimi süreçlerinde özellikle koordinasyon ve karar alma mekanizmaları başta olmak üzere birçok alanda doğrudan olumsuz etkilere yol açmıştır. Bu bağlamda, iletişim protokollerinin standardizasyonu, ortak terminoloji kullanımı ve alternatif iletişim altyapılarının geliştirilmesi, sadece operasyonel değil aynı zamanda kurumsal dayanıklılığın da ön koşulu olarak görülmektedir. Çalışmada lojistik ve kaynak yönetimindeki sorunların ise, afet ortamında kaynak israfı, görev çakışması ve güvenlik zafiyetleriyle ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bulgular, esnek ve dinamik bir kaynak planlama modelinin, özellikle çok aktörlü müdahale durumlarında kritik bir gereklilik olduğunu göstermektedir. Araştırmanın dikkat çekici bulgularından biri de gönüllü yönetimi konusundaki yapısal eksikliklerdir.

Gönüllülerin afet yönetimi sürecine etkili katılımını sağlayacak seçim, oryantasyon ve etik çerçevelerinin eksikliği, kurumsal güveni ve etkinliği azaltmaktadır. Bu yönüyle çalışma, afet yönetiminde kurumsal etik ve toplumsal katılım kavramlarını yeniden düşünmeye davet etmektedir. Çalışma sonuçları afet yönetiminde liderlik rolü üstlenmesi beklenen kişilerin komuta yeteneklerinin yanında empati, açık fikirlilik, inisiyatif alma, motivasyon ve stres yönetimi anlamında becerilerinin güçlü olmasının da bir zorunluluk olduğuna işaret etmektedir. Bu bağlamda bölgede görevlendirilecek personelin belirlenmesinde teknik yeterlilik, kriz yönetimi bilgisi, iletişim becerisi ve psikolojik dayanıklılık gibi faktörleri içeren çok boyutlu bir seçim çerçevesinin oluşturulması, görev bazlı modüler eğitimler hazırlanıp uygulanması, bilgi ve deneyim paylaşımını destekleyen dijital platformlar oluşturulması, sanal gerçeklik destekli uygulamaların yaygınlaştırılması ve yetki-personel tanımını içeren dinamik bir yetki matrisi geliştirilmesinin de önem arz ettiğini göstermektedir. Ayrıca afet gibi siyaset üstü durumlar için bilimsel raporları dikkate almanın zorunlu hale getirilmesi, bölgesel kültürel ve dini hassasiyetleri içeren rehberlerin hazırlanması ve mesleki güvence sağlanması etik yönetim, şeffaflık, katılımcılık ve toplumsal adalet adına fayda sağlayacaktır.

Sonuç olarak, çalışmadan elde edilen bulgular, afet müdahale süreçlerinde etkinliği artıracak sürdürülebilir ve sistem temelli çözümlerin geliştirilmesi için yapısal, yönetsel ve teknolojik düzeyde kapsamlı reformlara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Araştırma nitel doğası gereği genelleme iddiası taşımamakla birlikte elde edilen bulgular, Türkiye’de afet yönetimi tartışmalarına ampirik katkı sağlayarak gelecekteki araştırmalar için önemli bir referans noktası sunmaktadır.

TEŞEKKÜR

Çalışmanın tamamlanmasına katkı sağlayan tüm araştırma katılımcılarına içten teşekkürlerimizi sunarız. Çalışma yazarlardan Melike Çamurcu’nun Prof. Dr. Ekrem Cengiz ve Dr. Öğr. Üyesi Vildan Oral danışmanlığında Gümüşhane Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Afet Yönetimi Anabilim Dalı’nda yürüttüğü “6 Şubat Kahramanmaraş Depremlerine Müdahalede Koordinasyonu Etkileyen Etmenler” isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen alt temaların görselleştirilmesinde Xmind uygulamasından yararlanılmıştır.

KAYNAKLAR

Abbasi A., Kapucu N., 2016. A longitudinal study of evolving networks in response to natural disaster, *Computational and Mathematical Organization Theory*, 22, 47-70.

AFAD, 2023. 06 Şubat 2023 Pazarcık (Kahramanmaraş) Mw 7.7 Elbistan (Kahramanmaraş) Mw 7.6 Depremlerine İlişkin Ön Değerlendirme Raporu, Ankara, Erişim adresi: https://deprem.afad.gov.tr/assets/pdf/Kahramanmaraş%20%20Depremleri_%20On%20Değerlendirme%20Raporu.pdf.

Aydın N., 2018. Nitel Araştırma Yöntemleri: Etnoloji, *Uluslararası Beseri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi* 2(2), 60-71.

Aydınbaş G., 2023. Sosyoekonomik Boyutuyla Türkiye’de Depremler Üzerine Bir İnceleme: Kahramanmaraş Depremi Örneği (In: Sosyal Bilimlere Çok Yönlü Yaklaşımlar: Tarih, Turizm, Eğitim, Ekonomi, Siyaset ve İletişim, Editor: Karakuş G., Yakut F., Şimşek N.D., Özgür Yayınları, Gaziantep 2023), 177-212.

Bahadori M., Khankeh H.R., Zabolı R., Malmir I., 2015. Coordination in disaster: A narrative review, *International Journal of Medical Reviews* 2(2), 273-281.

Başaran Y.K., 2024. Sosyal bilimlerde örnekleme kuramı, *The Journal of Academic Social Science*, 47(47), 480-495.

- Christensen T., Ma L., 2020. Coordination structures and mechanisms for crisis management in China: Challenges of complexity, *Public Organization Review* 20(1), 19-36.
- Chuang S., Ho H.Y., 2021. Taiwan's experience in disaster coordination, *Natural Hazards Review*, 22(1), 04020047.
- Demirbilek O., 2023. Büyük Kahramanmaraş depremi sonrası afet yönetimi sürecinin değerlendirilmesi ve gelecek için çözüm önerileri (In: Kahramanmaraş Merkezli Depremler Sonrası için Akademik Öneriler, Editörler: Özturk M., Kirca M., Özgür Yayınları, Gaziantep, TR, 684 s.), 183-193.
- Doğan K.C., 2017. Yönetişim Kavramı ve Türkiye'de Demokratikleşme Reformları: Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsman) Örneği, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(47), 267-287.
- Guest G., Bunce A., Johnson L., 2006. How many interviews are enough? An experiment with data saturation and variability, *Field methods*, 18(1), 59-82.
- Hu X., Naim K., Jia S., Zhengwei Z., 2021. Disaster policy and emergency management reforms in China: From Wenchuan earthquake to Jiuzhaigou earthquake, *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 52, 101964.
- Hussain E., Kalaycıoğlu S., Milliner C.W., Çakır Z., 2023. Preconditioning the 2023 Kahramanmaraş (Türkiye) earthquake disaster, *Nature Reviews Earth & Environment*, 4(5), 287-289.
- Ishiwatari M., 2021. Institutional coordination of disaster management: Engaging national and local governments in Japan, *Natural Hazards Review*, 22(1), 04020059.
- Joffe H., 2011. Thematic analysis (In: *Qualitative research methods in mental health and psychotherapy: A guide for students and practitioners*, Editors: Harper D., Thompson A.R., John Wiley and Sons. West Sussex, UK, 258p.), 209-223.
- Karaman Toprak Z., 2016. Afet yönetimine giriş ve Türkiye'de örgütlenme (In: *Bütünleşik Afet Yönetimi*, Editorler: Karaman Toprak Z., Altay A., İlkem Yayıncılık, İzmir, TR, 344 s.), 1-39.
- Malla S.B., Dahal R.K., Hasegawa S., 2021. Law Enforcement Agencies in Disaster Response in Nepal: Analyzing the Competency of the Nepal Police and the Armed Police Force, *Land Science*, 3(1), 1-14.
- Malone T.W., Crowston K., 1994. The interdisciplinary study of coordination, *ACM Computing Surveys*, 26(1), 87-119.
- Nolte I.M., Martin E.C., Boenigk S., 2012. Cross-sectoral coordination of disaster relief, *Public Management Review*, 14(6), 707-730.
- Okhuysen G.A., Bechky B.A., 2009. Coordination in organizations: An integrative perspective, *Academy of Management Annals*, 3(1), 463-502.
- Opdyke A., Lepropre F., Javernick-Will A., Koschmann M., 2017. Inter-organizational resource coordination in post-disaster infrastructure recovery, *Construction Management and Economics*, 35(8-9), 514-530.
- Ozkaynar G.K., 2023. A Study on the Implementation Process of Management Functions in the Disaster Period: The Case of Sivas Cumhuriyet University in the Kahramanmaraş Earthquake, *Türk Deprem Araştırma Dergisi*, 5(2), 105-127, <https://doi.org/10.46464/tdad.1282726>.
- Özdemir M., 2010. Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma, *Eskisehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Polat A., 2022. Nitel araştırmalarda yarı-yapılandırılmış görüşme soruları: Soru form ve türleri, nitelikler ve sıralama, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 161-182.
- Riger S., Sigurvinsdottir R., 2016. Thematic analysis (In: *Handbook of methodological approaches to community-based research: Qualitative, quantitative, and mixed methods*, Editors: Jason L.A., Glenwick, D.S., Oxford University Press, NY, 383 p.), 33-41.
- Sarı B., Özer Y.E., 2024. Coordination analysis in disaster management: A qualitative approach in Türkiye, *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 100, 104168.
- SBB, 2023. 2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Ankara, Erisim adresi: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/03/2023-Kahramanmaraş-ve-Hatay-Depremleri-Raporu.pdf>.
- Şentürk E., 2025. İyi Yönetişim İlkesi Perspektifinden Türk Vergi Hukuku Uygulamaları, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(1), 541-599.
- Tao Z., Zhang H., 2020. Partnering strategies of organizational networks in complex environment of disaster in the centralized political context, *Complexity*, 2020(1), 1-13.
- Telford J., Cosgrave J., 2007. The international humanitarian system and the 2004 Indian Ocean earthquake and tsunamis, *Disasters*, 31(1), 1-28.
- Terry G., Hayfield N., Clarke V., Braun V., 2017. Thematic analysis (In: *The SAGE handbook of qualitative research in psychology second edition*, Editors: Willig C., Stainton-Rogers W., SAGE, UK, 632 p.), 17-37.
- Tierney K., 2012. Disaster governance: Social, political, and economic dimensions, *Annual review of Environment and Resources*, 37(1), 341-363.
- Ting H., Memon M.A., Thurasamy R., Cheah J.H., 2025. Snowball sampling: A review and guidelines for survey research, *Asian Journal of Business Research*, 15(1), 1-15.

Toker A., 2022. Sosyal bilimlerde nitel veri analizi için bir kılavuz, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 51(1), 319-345.

Türnüklü A., 2000. Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak nitel bir araştırma tekniği: görüşme, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 24, 543-559.

Wang E., Zheng D., Li X., 2015. Cross-organizational information sharing and coordination in disaster response: The case of the 2008 Wenchuan China earthquake, Journal of Disaster Research, 10(2), 363-372.

Yıldırım A., Şimşek H., 2008. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (6. baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 432 s.

Yıldız T., 2024. Yönetişim Perspektifinden Türkiye'de Çevre Vergileri, Uluslararası İktisadi ve İdari Çalışmalar Dergisi 2(2), 53-69.

Yılmaz S., Karakayalı O., Yılmaz S., Çetin M., Eroglu S.E., Dikme O., Özhasenekler A., Orak M., Yavaş Ö., Karabek Akarca F., Günalp Eneyli M., Erbil B., Akoğlu H., 2023. Emergency medicine association of Turkey disaster committee summary of field observations of February 6th Kahramanmaraş earthquakes, Prehospital and Disaster Medicine, 38(3), 415-418.

Yoder-Bontrager D., 2014. Nongovernmental organizations in disaster and coordination: A complex adaptive systems view, Master thesis, University of Delaware, Disaster Science and Management, Newark, 154p.

ARAŞTIRMA VERİSİ (Research Data)

Çalışma kapsamında kullanılan veriler 2023 yılında Kahramanmaraş merkezli depremlerin akut döneminde

afet koordinasyon merkezinde görev almış katılımcılarla gerçekleştirilen nitel görüşmelerden elde edilmiştir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI / İLİŞKİSİ (Conflict of Interest / Relationship)

Bu araştırma kapsamında elde edilen bilgiler, herhangi bir kişi, kurum, kuruluş veya ekipmana çıkar sağlamak ya da kişisel/kurumsal menfaat kazandırmak amacı taşımamaktadır. Çalışmada yer alan tüm değerlendirmeler bilimsel ilkelere ve objektiflik esasına dayalı olarak yapılmış olup, hiçbir kişi, kurum ya da kuruluşa yönelik kasıtlı zarar verme, kötü niyetli yorum üretme veya itibar zedeleme amacı güdülmemektedir. Yazarlar, bu çalışma ile ilgili herhangi bir çıkar çatışmasının bulunmadığını beyan eder.

YAZARLARIN KATKI ORANI BEYANI (Author Contributions)

- Çalışmanın tasarlanması (Designing of the study): M.Ç., E.C., V.O.
- Literatür araştırması (Literature research): M.Ç., E.C.
- Saha çalışması, veri temini/derleme (Fieldwork, collection/ compilation of data): M.Ç.
- Verilerin işlenmesi/analiz edilmesi (Processing/analysis of data): M.Ç., E.C., V.O.
- Şekil/Tablo/Yazılım hazırlanması (Preparation of figures/ tables/software): M.Ç., E.C., V.O.
- Bulguların yorumlanması (Interpretation of findings): M.Ç., E.C., V.O.
- Makale yazımı, düzenleme, kontrol (Writing, editing and checking of manuscript): M.Ç., E.C., V.O.

ETİK İLKELER

Çalışma insan katılımcıların görüşlerini içerdiğinden Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 20.09.2024 tarih ve 2024/7 sayılı karar ile etik kurul onayı alınmıştır.

Ek-1 Veri toplama aracı

DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE AİT SORULAR

1. Cinsiyet: Kadın Erkek
2. Yaş: 22-25 26-30 30+
3. Eğitim Durumu: Lisans Mezunu Yüksek Lisans Mezunu Doktora Mezunu
4. Mesleki Tecrübe: 1-5 yıl 6-10 yıl 11 yıl ve üzeri
5. Müdahalede bulunulan il/iller:

DERİNLEMESİNE MÜLAKAT SORULARI

- [1] Öncelikle, lütfen kısaca organizasyonunuzu tanıttirmısınız?
Sonda Soru: Afet ve acil durumlarda nasıl bir süreç yürütüyorsunuz?
- [2] Mevcut operasyon içerisinde koordinasyonu nasıl sağladınız?
Sonda Soru: Kaynak yönetimi ve ihtiyaç önceliklendirme süreçlerinden söz eder misiniz?
Sonda Soru: Saha ekipleri ile koordinasyon merkezi arasındaki bağlantıyı nasıl değerlendirirsiniz?
- [3] Koordinasyon sürecinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
Sonda Soru: İşbirliği, zaman ve güvenlik yönetimi konularını detaylandırır mısınız?
Sonda Soru: Kaynak, ekipman, personel vb. eksiklikler koordinasyonu nasıl etkiledi?
- [4] Afet Koordinasyon Merkezinde yönetsel süreçlerin işleyişi nasıldı?
Sonda Soru: Operasyonel hedefler nasıl belirlendi, takibi nasıl yapıldı?
- [5] Afet Koordinasyon Merkezinin işleyişinde karşılaşılan sorunlar nelerdi? Nasıl çözümlendi?
Sonda Soru: Sorunların çözümünde kişiler arasında nasıl bir yol izleniyordu, nasıl bir iş birliği sağlanıyordu?
- [6] Afet Koordinasyon Merkezinde iletişim süreçleri nasıl yürütüldü?
Sonda Soru: Bilgi akışı konularını detaylandırır mısınız?
Sonda Soru: İletişim kurarken yaşanan en büyük zorluklar nelerdi?
- [7] Üzerinde çalıştığınız son afet projesi sırasında, daha önce birlikte çalışmadığınız veya iletişimde olmadığınız organizasyonlarla nasıl bir iş birliği veya iletişim kurdunuz? Kurmadıysanız neden bir iş birliği veya iletişimin gerçekleşmediğini açıklayınız.
Sonda Soru: Biraz açar mısınız?
Sonda Soru: Ortak hedeflerinizi nasıl belirliyordunuz?
- [8] Diğer organizasyonlar ile temas ve ilişkilerinizi nasıl tanımlarsınız? Birbirinizle nasıl ilişki kurmanız gerektiğine dair beklentileriniz nelerdir?
Sonda Soru: Diğer kurumlarla çalışmanın güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?
- [9] Afet Koordinasyon Merkezinin gelecekteki afetlerde daha etkili faaliyet yürütebilmesi için sunmak istediğiniz öneriler nelerdir?
Sonda Soru: Biraz açar mısınız?
- [10] Koordinasyon süreci için önerileriniz nelerdir?
Sonda Soru: Biraz daha açabilir misiniz?